

بررسی روش‌های مدیریت سنتی تامین آب در مناطق خشک و نیمه خشک مرکزی ایران؛ مطالعه‌ی موردی: شهر رباط کریم

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۲۵

کد مقاله: ۶۶۹۳۸

محمد عسگری^{۱*}، محسن جوانمیری پور^۲، لیلا خاکی پور^۳،
وحید اعتماد^۴، مریم عسگری^۵

چکیده

به دلیل موقعیت جغرافیایی کشور ایران و قرارگیری در کمربند خشک و نیمه خشک کره زمین، از گذشته تا کنون آب بسیار ارزشمند بوده است. ایرانیان همواره سعی کرده‌اند که به دلیل محدودیت در دسترسی به آب، از اقدامات و تدابیر مطلوبی در راستای ایجاد سازه‌های مناسب به منظور نگهداری و بهره‌وری آب، جمع‌آوری، توزیع و تقسیم آب استفاده نمایند. هدف از تحقیق حاضر بررسی روش‌های مدیریت سنتی تامین آب در شهر رباط کریم می‌باشد. این مطالعه در شهر رباط کریم انجام شده و داده‌های مقاله حاضر با دو روش گردآوری شده است. نخست با استفاده از اسناد کتابخانه‌ای که شامل کتب مربوط به علوم آب و آبیاری، مناطق خشک و نیمه خشک، تاریخی، سفرنامه، شرح حال نویسی و همچنین مرور تحقیقات و منابع که شامل مقالات، اسناد و گزارشات مرتبط است به همراه کاوش در فضای مجازی بوده است. در گام دوم، انجام مصاحبه ساختار نیافته با روش تحلیل محتوای کیفی با ۲۰ نفر از سالخوردگان شهر رباط کریم که به صورت هدفمند انتخاب شده بودند، انجام گردید. در واقع ابتدا لیستی از افراد ذی صلاح تهیه و بر حسب تمایل و امکان دسترسی به آنان، مصاحبه‌هایی صورت گرفت. نتایج نشان داد که نحوه‌ی تامین سنتی آب در شهر رباط کریم به شیوه‌های یخچال، آب انبار، چاه آب، حوض کوچک آب، قنات و رودخانه‌های دائمی و فصلی امکان‌پذیر بوده است. تا قبل از احداث سد امیرکبیر، با افزایش تعداد و شدت بارش‌ها، رودخانه‌ی کرج پر آب‌تر شده و حجم زیادی از آب به مناطق پایین دست نظیر رباط کریم جاری می‌شد که این رویداد باعث تقویت سفره آب‌های زیرزمینی و بالا آمدن سطح آن‌ها می‌شده است که باعث رونق کشاورزی به‌ویژه باغات انگور بوده است. شناخت روش‌های سنتی در نظام مدیریت منابع آب در مناطق مختلف ایران می‌تواند نکات ارزشمندی را در اختیار بگذارد که می‌تواند برای کنار آمدن با این چالش و مدیریت آب مورد استفاده قرار گیرد.

واژگان کلیدی: آب، رباط کریم، بهره‌وری آب، مدیریت سنتی، خشکی

۱- دانشجوی دکتری علوم زیستی جنگل، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران (نویسنده مسئول)
asgari21@ut.ac.ir

۲- دانش‌آموخته دکتری علوم مرتع، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران

۳- دانشیار، گروه جنگلداری و اقتصاد جنگل، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران

۴- دانشجوی کارشناسی مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، تهران، ایران

۵-